

Rusz Csilla

Az iskolaérettség a lényeg. Nem a hatéves kor az igazi probléma

Óvodáskorú gyermekek szülei keresnek fel kétségbeesve, attól félve, hogy alig hatéves gyermeküket iskolába kell íratniuk. Nem tudják, melyik újsághírnek vagy televíziós közlésnek higgyenek, hiszen a tanügyminiszter szavai nem elég egyértelműek ez ügyben.

Pályám során mindig azt kértem a szülőktől, ne sietessék a gyerek fejlődését, hiszen az érési folyamatot csak segíteni lehet, erőltetni nem. Ha óvodáskorú gyermeket direkt módon tanítani akarunk, ismerethalmozásra kényszerítve, akkor elveszünk tőle a rácsodálkozás örömét. A játék is tanulás, ezt nem szabad elfelejteni. Aggódó anyukák néhány hónap alatt szeretnék hatéves gyermekük fejébe tölteni mindazt, amit iskola-előkészítő csoportba járó társaik már tudnak-tudhatnak, mondván: mi lesz, ha valóban iskolába kell menniük...

Nyugalom, az iskola nem lóverseny. Minden szülőnek jogában áll – óvónővel, háziorvossal konzultálva – eldönteni, hogy gyermeke iskolaérett-e. Tudva azt, hogy a romániai oktatás legnagyobb hibája a tanításközpontúság, a teljesítményorientáltság, hogy a reform égisze alatt nem történt sem tehermentesítés, sem stresszmentesítés az elmúlt tucatnyi év alatt, természetes a szülők aggodalma. Ezért figyelembe kell venni a gyerek egyéni képességeit, adottságait, „munkatempóját”, testi, lelki, szellemi érettségét, teherbírását, csont-, izom- és idegrendszerének harmonikus fejlődését, s ha lesz iskolaérettséget felmérő bizottság (magyar anyanyelvű is), akkor igenis el kell vinni elébe az érintetteket.

De kik is az érintettek? Nemcsak a hatévesek, hanem bármelyik gyermek, amelyiket első osztályba akarnak íratni. Miért csak most jutott eszükbe az illetékeseknek e bizottság létrehozása? Hiszen nagy egyéni eltérések lehetnek az iskolaérettséget illetően a különböző korú gyerekeknél. A hetedik életév nem garancia az iskolaérettségre. Ha ezt az első lépést elrontjuk, elhibázzuk, megeshet, hogy az iskolára éretlen gyerek kudarcot kudarokra halmoz majd, de ha várunk egy évet, akkor sikeres elsős lesz. Súly alatt nő a pálma, ez igaz, de a túlzott teher alatt össze is roppanhat. Jó lenne, ha egyensúly alakulna ki a felnőtt (szülő, pedagógus) igénye és a gyermek teljesítőképessége között. A túlzott követelések nyomán félelmek, szorongások, súlyos pszichés zavarok alakulhatnak ki a gyermeknél (remegés, veritékezés, elsápadás, szívdobogás, hányás, körmörágás, dadogás, bevizelés, éjszakai felriadás, szemhunyorgatás stb.). A gyerekeknek érzelmi biztonságra van szükségük, ennek hiányában fejlődésük megakad, sőt visszafejlődnek, a tanulás állandó konfliktusforrássá válik. A gyerekek, ha úgy indulnak az első osztályba, hogy nem rendelkeznek olyan képességekkel, amelyek például az olvasás megtanulásához szükségesek, állandó tanulási nehézségekkel fognak küszködni, mivel a tanulás alapja az olvasás. Nem titok, hogy a tanulási zavarok többsége az olvasási zavarokra vezethető vissza. Amennyiben az iskolaérettséget vizsgáló bizottság hozzáértő, tapasztalt szakemberekből tevődik össze, minden bizonnyal nagyon hasznos munkát fog végezni, ha idejében megállapítja, hogy a gyerek rendelkezik-e olyan készségekkel és képességekkel, amelyekre szüksége lesz egy olyan oktatási rendszerben, ahol „népoktatás” folyik minden szinten, ahol mindig mindenki siet, ahol a hórukk és a hajrá a jelszó, hogy az iskolaév végéig a tananyagon túllegyen. A szülő keressen olyan iskolát, ha teheti, ahol gyerekközpontú oktatás folyik. Válasszon olyan tanítót, ha teheti, aki figyelembe veszi a gyerek egyéni képességeit, személyiségét tiszteletben tartja, életkorának megfelelően foglalkozik vele, sokat és elmélyülten játszik vele még az első osztályban, aki számára a gyerek az első, nem pedig a felmutatható eredmény, nem a számszerű teljesítmény, nem a gyors előmenetel.

Jó lenne az Európai Unióhoz csatlakozni, jó lenne olyan sémákat, standardokat átvenni, mint amilyenek például az angolszász oktatási rendszerben léteznek. Angliában már öt évesen kerül a gyerek iskolába – halljuk mostanság. De milyen iskolába? Olyanba, ahol 12 fős csoportok vannak, nincs szigorú, kötött tanterv, nincs szóbeli feleltetés, sem osztályozás, sem évisméltés, nem a lexikális tudás és ismerethalmaz a fontos, nincs egész napos padban ülés, sem „szépen ülés”. Ellenben vannak irányelvek, melyek mentén a pedagógusok tanítanak, van feleltetés helyett kötetlen beszélgetés, ott megtanítyják a gyereket gondolkodni, mégpedig önállóan gondolkodni, továbbá mérlegelni, dönteni és cselekedni. A pedagógus „kreatív háttérként” csak irányít, de nem utasít. Fegyelmezni fegyelmez ugyan, de nem pálcával, kiabálással, más drasztikus módszerekkel, hanem apró figyelmeztetésekkel, és sohasem drámai módon, érzelegve, jeleneteket rendezve, hanem az értelemre hatva. Arról már nem is beszélve, hogy ott miként vannak berendezve, ellátva a tantermek. Minden hatéves gyermekéért aggódó szülőnek tetszene.

Ha tehát esetleg utánozható az angliai (európai) minta, ne csak azt vegyük át, hogy gyermekeinknek hatévesen kell iskolába menniük. Ne csak a formát vegyük át, hanem a tartalmat is. Előbb teremtsük meg a szakmai

és anyagi feltételeket, az adekvát intézményi háttérrel, s csak azután rendeljük el hatalmi szóval, hogy a gyermekeink hatévesen iskolakötelesek legyenek. Ennek a kényes területnek, az oktatásnak az egyik legnagyobb ellensége, buktatója az automatizmus.